МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з

науково-педагогічної роботи

Мальований М.І.

_____

«_____» _____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ»

Освітній рівень бакалавр

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність 051 «Економіка»

Умань – 2019 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» для ОР «Бакалавр» зі спеціальності 051 «Економіка». - Умань: Уманський НУС, 2019 р. 24с.

Розробник: к.е.н., доцент Чернега І.І._____
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Протокол № 1 від 29.08.2019 року

Завідувач кафедри _____

(к.е.н., доцент Соколюк С.Ю.)

“_____”_____ 2019 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва.

Протокол № 2 від 30.08. 2019 року

«___»_____ 2019 року Голова _____ (Смолій Л.В.)

(підпис)

©УНУС, 2019 рік
©І.І. Чернега, 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 5</td><td>05 «Соціальні та поведінкові науки»</td><td colspan="2" rowspan="2">Нормативна</td></tr>
<tr><td>спеціальності
051 «Економіка»</td></tr>
<tr><td>Модулів – 5</td><td rowspan="5">спеціальності
051 «Економіка»</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 10</td><td>3-й</td><td>5-й</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання
<u>Курсова робота</u>
(назва)</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин - 150</td><td>5-й</td><td>9-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="9">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 5
самостійної роботи студента – 6</td><td rowspan="9">Освітній рівень:
бакалавр</td><td>36 год.</td><td>8 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>34 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>80 год.</td><td>138 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:
год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: екзамен, К.Р.</td></tr>
</table>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 71,4 %

для заочної форми навчання – 11,1 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: формування комплексу теоретичних і практичних знань студентів щодо системного оцінювання функціонування, розвитку та регулювання соціально-трудових відносин в організаціях, виявлення внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, забезпечення цілеспрямованої діяльності персоналу підприємств.

Завдання:

висвітлення теоретичних основ формування, розвитку і ефективного використання трудових ресурсів; показників, що характеризують динаміку трудових ресурсів країни; особливостей механізму ринку праці; інструментів і методик державного регулювання ринку праці, зайнятості і безробіття; суб'єктів, предметів і типів соціально-трудових відносин, основних напрямів соціальної політики держави.

Програмні компетентності (цілі курсу):

- вивчення економічних законів, що регулюють розподільчі відносини в ринковій економіці та оволодіння методами вивчення витрат робочого часу, нормування праці;
- з'ясування механізму зростання продуктивності й ефективності праці;
- надання студентам ґрунтових знань з питань нарахування заробітної плати й регулювання рівня оплати праці;
- грамотно застосовувати інструментарій нормування і оплати праці різних категорій персоналу залежно від специфіки діяльності підприємства;
- розвиток навичок використання здобутих знань в конкретних процесах управління соціально-трудовими відносинами, організації праці та забезпечення її високої ефективності на всіх рівнях.

Результати навчання:

- знати економічні закони, що регулюють розподільчі відносини в ринковій економіці та володіти методами вивчення витрат робочого часу, нормування праці;
- здатний аналізувати механізм зростання продуктивності й ефективності праці;
- вміти нараховувати заробітну плату й мати знання щодо регулювання рівня оплати праці;
- вміти грамотно застосовувати інструментарій нормування і оплати праці різних категорій персоналу залежно від специфіки діяльності підприємства;
- вміти використовувати здобуті знання в конкретних процесах управління соціально-трудовими відносинами, організації праці та забезпечення її високої ефективності на всіх рівнях.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ І.

Основи економіки праці, трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.

Тема 1. Теоретико-методологічні основи економіки праці і соціально-трудових відносин.

1.1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни. Праця як сфера життєдіяльності і основний фактор виробництва.

1.2. Праця як суспільне явище та процес.

1.3. Продуктивність суспільної праці.

1.4. Робоча сила та її місце в ринковій економіці.

1.5. Мотивація суспільної праці.

1.6. Регулювання міри праці та робочого часу.

Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.

2.1. Формування трудових ресурсів.

2.2. Персонал підприємства: склад і структура.

2.3. Трудовий потенціал суспільства.

2.4. Людський капітал і його місце в економічній системі суспільства.

Тема 3. Система соціально-трудових відносин в суспільстві, соціальне партнерство.

3.1. Формування і функціонування соціально-трудових відносин в суспільстві.

3.2. Трудові конфлікти і методи їх вирішення.

3.3. Соціальне партнерство. Стан і втілення в практику соціального партнерства в Україні з допомогою угод і колективних договорів.

МОДУЛЬ ІІ.

Ринок праці і регулювання соціально-трудових відносин.

Тема 4. Ринок праці та його регулювання.

4.1. Сутність і особливості ринку праці, його взаємозв'язок з ринками капіталів, товарів та послуг, землі, цінних паперів тощо.

4.2. Сегменти та моделі ринку праці.

4.3. Взаємодія попиту та пропозиції на ринку праці.

4.4. Міграція населення

Тема 5. Зайнятість населення та її регулювання. (Залучений фахівець)

5.1. Зайнятість населення та її регулювання.

5.2. Безробіття та його класифікація.

5.3. Державне регулювання зайнятості населення.

5.4. Проблеми зайнятості населення і безробіття в Україні.

Тема 6. Організація праці та трудових колективів.

6.1. Сутність та основні задачі організації праці.

6.2. Поділ і кооперація праці на підприємстві.

6.3. Форми організації трудових колективів.

6.4. Організація і обслуговування робочих місць.

6.5. Умови праці і їх вплив на продуктивність праці та працездатність робітника.

МОДУЛЬ ІІІ.

Регулювання робочого часу. Політика доходів і організація оплати праці.

Тема 7. Регулювання робочого часу та нормування праці.

7.1 Сутність, функції та види норм праці

7.2. Способи вивчення затрат робочого часу і його класифікація

7.3. Методи нормування праці

7.5. Особливості нормування праці в умовах ринкової економіки

Тема 8. Політика доходів та організація оплати праці.

8.1. Сукупний доход і рівень життя сім'ї.

8.2. Зміст та функції заробітної плати.

8.3. Організація та структура оплати праці.

8.4. Організаційно-правові основи оплати праці.

8.5. Державне регулювання заробітної плати

Тема 9. Оплата праці в окремих галузях, формуваннях та підрозділах аграрного сектора економіки.

9.1. Оплата праці в галузі рослинництва.

9.2. Оплата праці в галузі тваринництва.

9.3. Оплата праці працівників обслуговуючих підрозділів.

9.4. Оплата праці водіїв автомобільного транспорту.

Тема 10. Система трудових показників та їх планування в умовах ринкової економіки.

10.1. Система трудових показників і взаємозв'язок їх елементів.

10.2. Продуктивність і ефективність праці.

10.3. Планування та аналіз продуктивності праці.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*
Модуль 1. **Основи економіки праці, трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.**												
Тема 1. Теоретико-методологічні основи економіки праці і соціально-трудових відносин	16	6	2			8	15	1				14
Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	16	4	4			8	15	1				14
Тема 3. Система соціально-трудових відносин в суспільстві, соціальне партнерство	16	4	4			8	15	1				14
Разом за змістовим модулем 1	**48**	**14**	**10**			**24**	**45**	**3**				**42**
Модуль 2. **Ринок праці і регулювання соціально-трудових відносин.**												
Тема 4. Ринок праці та його регулювання	14	4	2			8	15	1				14
Тема 5. Зайнятість населення та її регулювання	16	4	4			8	15	1				14
Тема 6. Організація праці та трудових колективів	14	2	4			8	15	1				14
Разом за змістовим модулем 2	**44**	**10**	**10**			**24**	**45**	**3**				**42**
Модуль 3. **Регулювання робочого часу. Політика доходів і організація оплати праці.**												
Тема 7. Регулювання робочого часу та нормування праці	16	4	4			8	16	1	1			14
Тема 8. Політика доходів та організація оплати праці.	14	2	4			8	16	1	1			14
Тема 9. Оплата праці в окремих галузях, формуваннях та підрозділах аграрного сектора економіки	16	4	4			8	15		1			14

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 10. Система трудових показників та їх планування в умовах ринкової економіки	12	2	2			8	13		1			12
Разом за змістовим модулем 3	**58**	**12**	**14**			**32**	**60**	**2**	**4**			**54**
Усього годин	***150***	***36***	***34***			***80***	***150***	***8***	***4***			***138***

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість год.
Модуль 1 **Основи економіки праці, трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.**		
1.	Тема 1. Теоретико-методологічні основи економіки праці і соціально-трудових відносин.	2 год.
2.	Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.	4 год.
3.	Тема 3. Система соціально-трудових відносин в суспільстві, соціальне партнерство.	4 год.
Модуль 2 **Ринок праці і регулювання соціально-трудових відносин.**		
4.	Тема 4. Ринок праці та його регулювання.	2 год.
5.	Тема 5. Зайнятість населення та її регулювання.	4 год.
6.	Тема 6. Організація праці та трудових колективів.	4 год.
Модуль 3 **Регулювання робочого часу. Політика доходів і організація оплати праці.**		
7.	Тема 7. Регулювання робочого часу та нормування праці.	4 год.
8.	Тема 8. Політика доходів та організація оплати праці.	4год.
9.	Тема 9. Оплата праці в окремих галузях, формуваннях та підрозділах аграрного сектора економіки.	4 год.
10.	Тема 10. Система трудових показників та їх планування в умовах ринкової економіки.	2 год.
Разом		**34 год.**

6. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість год.
Модуль 1 **Основи економіки праці, трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.**		
1.	Тема 1. Теоретико-методологічні основи економіки праці і соціально-трудових відносин.	8 год.
2.	Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.	8 год.
3.	Тема 3. Система соціально-трудових відносин в суспільстві, соціальне партнерство.	8 год.
Модуль 2 **Ринок праці і регулювання соціально-трудових відносин.**		
4.	Тема 4. Ринок праці та його регулювання.	8 год.
5.	Тема 5. Зайнятість населення та її регулювання.	8 год.
6.	Тема 6. Організація праці та трудових колективів.	8 год.
Модуль 3 **Регулювання робочого часу. Політика доходів і організація оплати праці.**		
7.	Тема 7. Регулювання робочого часу та нормування праці.	8 год.
8.	Тема 8. Політика доходів та організація оплати праці.	8 год.
9.	Тема 9. Оплата праці в окремих галузях, формуваннях та підрозділах аграрного сектора економіки.	8 год.
10.	Тема 10. Система трудових показників та їх планування в умовах ринкової економіки.	8 год.
Разом		**80 год.**

7. Тематика рефератів з дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини»

Розкрити види, порядок отримання та виконання індивідуальних завдань кожного виду (курсова робота, реферат, кросворд, контрольна робота для студентів заочної форми навчання тощо)

1. Організаційно-технологічна карта праці на процес посіву озимих культур.
2. Організаційно-технологічна карта праці на процес посіву гороху (ячменю з підсівом трав).
3. Організаційно-технологічна карта праці на процес механізованої посадки картоплі.
4. Організаційно-технологічна карта праці на процес посіву кукурудзи на зерно (кукурудзи на силос).
5. Організаційно-технологічна карта праці на процес збирання врожаю зернових культур прямим комбайнуванням.
6. Організаційно-технологічна карта праці на процес збирання кукурудзи на силос.
7. Організаційно-технологічна карта праці на процеси передпосівного обробітку ґрунту під цукрові буряки (боронування, культивація, шлейфування).
8. Організаційно-технологічна карта праці на процес обробітку посівів зернових культур гербіцидами.
9. Організаційно-технологічна карта праці на процес обробітку посівів цукрових буряків гербіцидами.
10. Організаційно-технологічна карта праці на процес збирання урожаю цукрових буряків потоковим способом з допомогою бурякозбирального комплексу.
11. Організаційно-технологічна карта праці на процес збирання врожаю цукрових буряків перевалочним способом.
12. Організаційно-технологічна карта праці на процес посіву цукрових буряків.
13. Організаційно-технологічна карта праці на процес посіву кукурудзи на зерно.
14. Організаційно-технологічна карта праці на процес обробітку посівів кукурудзи гербіцидами.
15. Організаційно-технологічна карта праці на процес внесення мінеральних добрив під оранку машинами.
16. Організаційно-технологічна карта праці на процес внесення органічних добрив машинами.
17. Організаційно-технологічна карта праці на процес збирання врожаю зернових культур роздільним способом.
18. Організаційно-технологічна карта праці на процес збирання врожаю гороху.

19. Організаційно-технологічна карта праці на процес механізованого збирання кукурудзи на зерно.
20. Організаційно-технологічна карта праці на процес збирання врожаю соняшника на зерно.
21. Організаційно-технологічна карта праці на процеси лущення стерні.
22. Організаційно-технологічна карта праці на процес зяблевої оранки.
23. Організаційно-технологічна карта праці на процеси збирання трав на сіно (скошування, ворушіння, згрібання у валки).
24. Організаційно-технологічна карта праці на процеси збирання трав на сіно (копнування, підбирання копиць, транспортування).
25. Організаційно-технологічна карта праці на процес збирання трав на сіно (укладання копиць в скирти).
26. Організаційно-технологічна карта праці на процеси очищення і сортування насіння зернових культур.
27. Організаційно-технологічна карта праці на процес очищення і сортування насіння кукурудзи.
28. Організаційно-технологічна карта праці для операторів машинного доїння корів (доярок).
29. Організаційно-технологічна карта праці для операторів по догляду за худобою (скотарів).
30. Організаційно-технологічна карта праці для операторів по роздачі кормів (фуражирів, кормовозів).
31. Організаційно-технологічна карта праці для операторів по вирощуванню молодняку великої рогатої худоби (телятниць).
32. Організаційно-технологічна карта праці для операторів, які обслуговують худобу на дорощуванні та відгодівлі (скотарів).
33. Організаційно-технологічна карта праці для операторів свинарів по догляду за підсосними свиноматками.
34. Організаційно-технологічна карта праці для операторів-свинарів по догляду за холостими і поросними свиноматками.
35. Організаційно-технологічна карта праці для операторів-свинарів по вирощуванню поросят віком 2-4 місяці.
36. Організаційно-технологічна карта праці для операторів-свинарів по вирощуванню ремонтного молодняку.
37. Організаційно-технологічна карта праці для операторів-свинарів по вирощуванню свиней на відгодівлі.
38. Організаційно-технологічна карта праці для трактористів-машиністів, які працюють на підвезенні кормів.
39. Організаційно-технологічна карта праці на процес посадки маточників цукрових буряків на насіння.
40. Організаційно-технологічна карта праці на процес механізованого збирання врожаю насіння цукрових буряків.

8.Тематика курсових робіт з дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини»

1. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці
2. Атестація і раціоналізація робочих місць та їх роль у підвищенні ефективності виробництва.
3. Багатоверстатне обслуговування та його економічна ефективність.
4. Безробіття в Україні.
5. Безтарифні моделі оплати праці.
6. Вивільнення робочої сили: механізми управління.
7. Використання математичних методів та ЕОМ в організації та нормуванні праці.
8. Вітчизняний досвід застосування безтарифних моделей праці.
9. Вплив приватизації на розміщення соціальних сил в Україні.
10. Державна система регулювання заробітної плати іноземних держав.
11. Державне регулювання оплати праці в Україні.
12. Державне регулювання ринку праці в Україні.
13. Децентралізована система регулювання заробітної плати.
14. Дисципліна праці як найважливіший резерв підвищення її продуктивності.
15. Діяльність міжнародної організації праці у сфері соціального забезпечення.
16. Досвід застосування принципів трипартизму у країнах з розвиненою ринковою економікою.
17. Ефективність використання трудових ресурсів України.
18. Законодавча база України: проблеми зайнятості населення.
19. Закордонний досвід управління працею на підприємствах.
20. Зарубіжний досвід застосування безтарифних моделей праці.
21. Інфраструктура ринку праці в Україні.
22. Колективний договір.
23. Контрактна система найму та оплати праці працівників.
24. Методи наукової організації та нормування праці.
25. Методи нормування праці та способи вивчення витрат робочого часу.
26. Методи розподілу колективного заробітку у бригадах.
27. Методологія внутрішньофірмового планування праці.
28. Механізми дії ринку праці.
29. Міграція населення України.
30. Міжнародне співробітництво в управлінні трудовими ресурсами.
31. Міжнародні програми регулювання соціально-трудових відносин.
32. Моніторинг як метод вивчення соціально-трудових відносин.
33. Наукова організація праці та її розвиток у промисловості.
34. Норми праці та їх роль в удосконаленні організації праці та плануванні виробництва.
35. Нормування – основа наукової організації праці.
36. Нормування праці й основні напрямки його удосконалення.
37. Оплата праці: проблеми перехідного періоду.

38. Організація змінної роботи на підприємствах різних галузей промисловості.
39. Організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.
40. Організація роботи з наукової організації та нормування праці на промислових підприємствах.
41. Організація та нормування праці у бригадах.
42. Організація та нормування праці у наукових організаціях.
43. Основні види матеріального стимулювання праці.
44. Основні етапи розвитку та вдосконалення організації і нормування праці.
45. Особливості нормування праці багатоверстатників.
46. Особливості нормування та оплати праці жінок в Україні.
47. Особливості нормування та оплати праці працівників, зайнятих на шкідливих виробництвах.
48. Особливості організації та оплати праці на малих підприємствах.
49. Особливості форм та систем оплати праці.
50. Планування та прогнозування трудових ресурсів.
51. Плинність кадрів на підприємстві.
52. Поліпшення використання робочого часу – важливий резерв зростання продуктивності праці.
53. Політичні, ідеологічні та економічні передумови соціального партнерства в Україні.
54. Правове та науково-методичне забезпечення використання трудових ресурсів.
55. Правові та організаційні проблеми становлення системи соціального партнерства в Україні.
56. Праця – найважливіший елемент продуктивних сил суспільства.
57. Преміальні системи на підприємстві.
58. Проблеми зайнятості в Україні та перспективи їх вирішення.
59. Професійна орієнтація.
60. Профспілкова діяльність в Україні.
61. Профспілковий рух у зарубіжних країнах.
62. Регулювання демографічних і міграційних процесів.
63. Регулювання зайнятості трудових ресурсів.
64. Ринкова кон’юнктура та її вплив на управління продуктивністю та ефективністю праці.
65. Ринкові механізми регулювання трудових доходів.
66. Ринок праці та завдання управління трудовими ресурсами.
67. Робочий час як основа планування роботи підприємства та його регулювання.
68. Розподіл і кооперація праці у галузях національного господарства.
69. Розширення зон обслуговування та суміщення професій.
70. Роль державних центрів зайнятості у вирішенні проблем зайнятості.
71. Система доплат і надбавок до заробітної плати.
72. Система соціальних гарантій у сфері праці.
73. Система соціальних індикаторів.

74. Система тарифних угод в Україні.
75. Система управління трудовими ресурсами.
76. Система формування пенсійного забезпечення працівників в Україні.
77. Системи обслуговування робочих місць та їх вплив на продуктивність праці.
78. Соціальна політика в системі управління трудовими ресурсами.
79. Соціальна політика в Україні.
80. Соціальне партнерство та його роль в управлінні трудовими ресурсами.
81. Соціальний захист в Україні.
82. Соціологічні методи дослідження соціально-трудових відносин.
83. Стан і задачі розвитку колективних форм організації і стимулювання праці на промислових підприємствах.
84. Сучасні аспекти соціальної напруженості.
85. Технологічний регламент та його значення при розробленні проекту організації праці.
86. Трудове законодавство України.
87. Трудовий договір та трудовий контракт.
88. Трудові конфлікти і методи їх розв’язання.
89. Трудові показники в системі показників роботи підприємства.
90. Трудомісткість промислової продукції та шляхи її зниження.
91. Удосконалення організації оплати і стимулювання праці.
92. Удосконалення організації та нормування праці інженерно-технічних працівників та службовців.
93. Удосконалення організації та обслуговування робочих місць.
94. Управління кадрами на підприємстві.
95. Управління працею в умовах ринкової економіки України.
96. Управління продуктивністю та ефективністю праці.
97. Фактори і резерви зростання продуктивності праці.
98. Формування загальноосвітнього і професійного рівнів трудових ресурсів.
99. Шляхи раціонального використання трудових ресурсів.
100. Якість трудового життя та методи її оцінки.

9. ПІДСУМКОВІ ПИТАННЯ
на екзамен з курсу «Економіка праці і соціально-трудові відносини»

1. Предмет, метод і значення курсу. Специфіка економіки сільськогосподарської праці. Зміст і основні принципи економіки праці.
2. Значення, ознаки та особливості різних видів праці в сучасному суспільному виробництві.
3. Трудомісткість робіт і шляхи її зниження.
4. Робоча сила, її ознаки і місце в ринковій економіці.
5. Поняття трудового процесу. Розділення трудового процесу на складові елементи і його практичне значення.

6. Поняття про працю і її продуктивність. Показники продуктивності праці в сільському господарстві. Шляхи підвищення продуктивності праці.
7. Поняття про розподіл праці. Форми і види праці.
8. Поняття і форми кооперації праці. Значення раціонального розподілу і кооперації праці для підвищення продуктивності праці. Види кооперативів.
9. Як і в чому проявляється вартість робочої сили і її ціна в ринковій економіці?
10. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства. Формування трудових ресурсів.
11. Робочі місця і їх організація на сільськогосподарських підприємствах.
12. Режими праці та відпочинку в сільському господарстві, їх класифікація. Розпорядок робочого дня в різних галузях господарства.
13. Поняття і порядок проведення атестації і раціоналізації робочих місць.
14. Працездатність людини і її динаміка. Особливості режимів праці і відпочинку на важких і легких роботах, в нічний і світловий час доби.
15. Календарний фонд часу і його використання працівниками сільського господарства.
16. Обслуговування робочих місць в сільському господарстві. Організація кооперативів і орендних колективів по обслуговуванню основного виробництва.
17. Естетичні умови при створенні оптимальних умов праці, їх ефективність для виробництва.
18. Сутність і значення психофізіологічних умов праці. Основні заходи по покращенню умов праці, зменшенню ручної і малокваліфікованої праці.
19. Санітарно-гігієнічні умови праці і шляхи їх покращення, їх вплив на продуктивність праці.
20. Персонал підприємства, його склад і структура.
21. Людський капітал і його місце в економічній системі суспільства.
22. Система соціально-трудових відносин в суспільстві. Соціальне партнерство, його суть.
23. Формування і функціонування соціально-трудових відносин в суспільстві.
24. Трудові конфлікти і методи їх вирішення та попередження.
25. Поняття, задачі і значення нормування праці в сільському господарстві. Забезпечення тісного зв’язку нормування праці з роботою по вдосконаленню форм організації і оплати праці.
26. Методи нормування праці і їх різновидності, які використовуються в різних галузях сільськогосподарського виробництва.
27. Методи вивчення затрат робочого часу і трудових процесів. Порядок проведення спостережень і аналіз їх матеріалів.
28. Організація нормування праці в сільському господарстві. Які причини перегляду норм праці?
29. Види норм праці і їх характеристика.

30. Класифікація затрат робочого часу зміни на різних видах сільськогосподарських робіт.
31. Аналіз застосування і виконання технічно обґрунтованих норм праці. Порядок перегляду норм праці і оцінка економічної ефективності впровадження нових норм.
32. Організація і порядок нормування праці на ручних роботах.
33. Організація і порядок нормування праці на транспортних роботах.
34. Організація і порядок нормування на ремонтних роботах і роботах по обслуговуванню стаціонарних машин.
35. Зміст і використання паспортизації полів. Встановлення норм виробітку та витрат пального на механізованих польових роботах з допомогою збірників типових норм.
36. Нормоутворюючі фактори в тваринництві і паспортизація ферм (зміст і значення).
37. Встановлення норм праці в тваринництві.
38. Значення людського фактору на виробництві і необхідність його активізації. Вимоги до робочих кадрів в умовах науково-технічного прогресу та приватизації, форми їх підготовки і підвищення кваліфікації.
39. Зміст, розробка та використання карт організації праці в рослинництві, тваринництві.
40. Поняття якості праці. Тарифікація робіт і робітників в сільському господарстві.
41. Елементи організації заробітної плати. Тарифна система і її складові, їх суть і призначення.
42. Суть і об’єктивна необхідність впровадження оренди в сільськогосподарське виробництво в умовах приватизації і ринку землі та засобів виробництва.
43. Розрахунок акордних розцінок за продукцію в рослинництві на основі норм праці.
44. Розрахунок розцінок за продукцію в тваринництві на основі норм праці.
45. Особливості і форми авансування працівників в тваринництві при виробництві різних видів продукції.
46. Оплата праці працівників від валового доходу в рослинництві (особливості).
47. Оплата праці працівників від валового доходу в тваринництві (особливості).
48. Оплата праці керівників та спеціалістів від валового доходу.
49. Оплата праці бригадирів, їх помічників і ланкових в рослинництві, тваринництві (особливості).
50. Сутність і особливості ринку праці та його регулювання (в порівнянні з іншими ринками).
51. Сегменти та моделі ринку праці.
52. Стимулювання підвищення рівня кваліфікації працівників і безперервного стажу їх роботи в даному господарстві. Заохочення за

економію прямих затрат і матеріальна відповідальність за їх перевитрати по вині колективу в сільському господарстві.

53. Форми зв’язку оплати праці за кінцевими результатами виробництва в сільському господарстві.
54. Взаємодія попиту та пропозиції на ринку праці.
55. Політика доходів та організація оплати праці в сільськогосподарському виробництві.
56. Нарахування оплати праці за кінцевими результатами праці..
57. Особливості розподілу колективного заробітку за кінцевими результатами роботи в тваринництві.
58. Особливості оплати праці трактористів-машиністів в сільському господарстві.
59. Складові сукупного доходу і визначення рівня життя сім’ї.
60. Особливості оплати праці в сільському будівництві, на ремонтних роботах.
61. Положення про оплату праці в господарствах, порядок його розробки і затвердження.
62. Оплата праці працівників ремонтних майстерень (особливості).
63. Оплата праці працівників автомобільного транспорту (особливості).
64. Зміст та функції заробітної плати.
65. Організація та структура оплати праці.
66. Організаційно-правові основи оплати праці.
67. Особливості державного і договірного регулювання заробітної плати.
68. Формування і використання фонду оплати праці.
69. Система трудових показників та їх планування.
70. Продуктивність і ефективність праці, їх суть.
71. Планування і аналіз чисельності працівників на підприємстві.
72. Визначення фонду оплати праці на підприємстві.
73. Суть та особливості звітності і аудиту у сфері праці.
74. Моніторинг соціально-трудової сфери.
75. Ринок праці як підсистема ринкової економіки, його взаємозалежність з ринками капіталів, землі, цінних паперів тощо.
76. Класифікація видів безробіття, їх характеристика і особливості.
77. Основні принципи державної політики зайнятості населення, функціонування державної служби зайнятості, її обов’язки і права.
78. Які передбачені законодавством компенсації і гарантії при втраті роботи в умовах ринку праці?
79. Особливості регулювання трудових стосунків в умовах ринку робочої сили.
80. Контрактна система найму працівників і особливості оплати праці.
81. Трудова мотивація і результативність праці в умовах ринкових відносин.
82. Участь підприємств, установ і організацій у реалізації державної політики зайнятості населення.

83. Особливості формування мотивації праці в сільському господарстві. Основні групи мотивів трудової поведінки і діяльності в сільськогосподарському виробництві.
84. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин в Україні.
85. Обґрунтуйте допустимі співвідношення темпів зростання середньої заробітної плати і продуктивності праці на підприємстві в умовах конкуренції і ринкової економіки.
86. Регулювання зайнятості населення згідно Закону України про зайнятість населення. Право громадян України на працевлаштування.
87. Оплата праці керівників та спеціалістів сільськогосподарських підприємств. Застосування контрактної форми трудових договорів.
88. Оплата праці в фермерських (селянських) господарствах, малих підприємствах та кооперативах.
89. Ринок праці, його інфраструктура, етапи формування в Україні.
90. Поняття “ринок праці”, “ринок робочої сили” та “ринок робочих місць”. Елементи ринку праці: попит, пропонування, ціна робочої сили.
91. Населення і трудові ресурси суспільства. Відтворення трудових ресурсів.
92. Управління продуктивністю, показники вимірювання продуктивності праці. Трудомісткість продукції, ефективність використання робочого часу.
93. Вартість робочої сили та її структура. Ціна робочої сили. Чинники, які впливають на величину вартості робочої сили.
94. Споживчий бюджет та його види: фізіологічний, соціальний тощо. Вартість життя та її показники.
95. Заробітна плата. Соціально-економічна сутність заробітної плати.
96. Формування доходів споживання і нагромадження. Взаємозв’язок рівня заробітної плати з рівнем цін, продуктивністю, доходами і прибутками.
97. Регулювання заробітної плати. Суть тарифно-договірного регулювання заробітної плати. Зміст Генеральної тарифної угоди.
98. Регулювання робочого часу. Робочий день, робочий час, режим роботи. Законодавче регулювання робочого часу і часу відпочинку.
99. Регулювання міри праці засобами нормування праці та планування виробничих завдань.

10. Методи навчання

Коротко описати види занять, які передбачаються в рамках вивчення дисципліни, порядок та специфіку їх проведення (лекції, практичні, семінари, презентації, ділові ігри, самостійна робота тощо)

Метод означає спосіб досягнення мети, певним чином упорядковану діяльність. Методом навчання називають спосіб упорядкованої взаємозв’язаної

діяльності викладача, направленої на рішення завдань виховання і розвитку студентів в процесі навчання.

Методи навчання є одним з найважливіших компонентів навчального процесу. Без відповідних методів діяльності неможливо реалізувати мету і завдання навчання, досягнути засвоєння студентами певного змісту навчального матеріалу.

Слід виділити три основні групи методів навчання:

1. методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
2. методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності;
3. методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

Методи навчання в освіті:

10.1. Словесні методи навчання

До словесних методів навчання відносяться оповідання, лекція, бесіда і ін. В процесі їхнього роз'яснення викладач шляхом слова викладає, пояснює навчальний матеріал, а студенти шляхом слухання, запам’ятовування і осмислення активно його сприймають і засвоюють.

– Розповіді.

Можливі декілька виглядів розповіді - розповідь-вступ, розповідь-викладання, розповідь-висновок.

Розповідь-висновок звичайно проводиться в кінці заняття. Викладач в ньому резюмує головні думки, робить висновки і узагальнення, дає завдання для подальшої самостійної роботи по цій темі.

– Навчальна лекція. Як один з словесних методів навчання навчальна лекція припускає усне викладення матеріалу, що відрізняється великою ємністю, ніж розповіді, великою складністю логічних побудов, образів, доказів і узагальнень. Лекція, як правило, займає все заняття, в той час як оповідання займає лише його частину.

– Бесіда. Метод бесіди припускає розмову викладача з учнями. Бесіда організовується з допомогою ретельно продуманої системи питань, що поступово підводять учнів до засвоєння системи фактів, нового поняття або закономірності.

10.2. Практичні методи навчання

Практичні методи навчання охоплюють надто широкий діапазон різноманітних видів діяльності. Під час використання практичних методів навчання застосовуються прийоми: постановка завдання, планування його виконання, оперативного стимулювання, регулювання і контролю, аналізу підсумків практичної роботи, виявлення причин недоліків, корегування навчання для повного досягнення мети.

– Індуктивні методи навчання
– Дедуктивні методи навчання

Індуктивні і дедуктивні методи навчання характеризують винятково важливу особливість методів - спроможність розкривати логіку руху змісту навчального матеріалу. Застосування індуктивних і дедуктивних методів означає вибір певної логіки розкриття змісту теми, яка вивчається: від приватного до загального і від загального до приватного.

11. Методи контролю

Контроль знань студентів є складовою частиною процесу навчання. По визначенню контроль це співвідношення досягнутих результатів із запланованими цілями навчання. Деякі викладачі традиційно підходять до організації контролю, використовують його в основному заради показників досягнутого. Перевірка знань студентів повинна давати відомості не тільки про правильність чи неправильності кінцевого результату виконаної діяльності, але і про неї саму: чи відповідає форма дій даному етапу засвоєння.

Правильно поставлений контроль навчальної діяльності студентів дозволяє вчителю оцінювати одержувані ними знання, уміння, навички, вчасно надати необхідну допомогу і добиватися поставлених цілей навчання. Усе це в сукупності створює сприятливі умови для розвитку пізнавальних здібностей студентів і активізації їхньої самостійної роботи на уроках. Добре поставлений контроль дозволяє вчителю не тільки правильно оцінити рівень засвоєння студентами досліджуваного матеріалу, але і побачити свої власні удачі і промахи.

12. Розподіл балів при рейтинговій системі оцінювання з дисципліни

Таблиця відповідності шкали оцінювання ECTS з національною системою оцінювання в Україні

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	**A**	зараховано
82-89	**B**	
74-81	**C**	
64-73	**D**	
60-63	**E**	
35-59	**FX**	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення: опорні конспекти лекцій, нормативні документи, навчально-методичні посібники, методичні рекомендації.

Методичні вказівки:

1. Чернега І.І. Робочий зошит для проведення семінарських і практичних занять за модульно-рейтинговою системою з дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» для студентів факультету економіки і підприємництва спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 075 «Маркетинг», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 051 «Економіка». Умань. Сочінський. 2018 р. 84 с.
2. Чернега І.І. Методичні вказівки для написання курсових робіт з дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» для студентів факультету економіки і підприємництва спеціальності 051 «Економіка». Умань. Сочінський. 2018 р. 24 с.
3. Чернега І.І. Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» для студентів факультету економіки і підприємництва спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 075 «Маркетинг», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 051 «Економіка». Умань. Сочінський. 2018 р. 30 с.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль та самостійна робота	**Модуль 1.**	балів
	Тема 1	7
	Тема 2	7
	Тема 3	7
	Модуль 2.	
	Тема 4	7
	Тема 5	7
	Тема 6	7
	Модуль 3.	
	Тема 7	7
	Тема 8	7
	Тема 9	7
	Тема 10	7
Екзамен		**30**
Сума		**100**

Описати критерії та шкалу оцінювання знань і умінь студентів, розподіл балів, що присвоюються студентам за різні види робіт.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
82-89	**B**	добре	
74-81	**C**		
64-73	**D**	задовільно	
60-63	**E**		
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

14. Рекомендована література

Базова

1. Акіліна О.В., Ільїч Л.М. Економіка праці і соціально-трудові відносини: Навчальний посібник. К.: Алерта, 2010. 734с.
2. Акулов М.Г., Драбаніч А.В., Євась Т.В. Економіка праці і соціально-трудові відносини. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 328 с.
3. Буряк П.Ю., Карпінськии Б.А., Григор'єва М.І. Економіка праці й соціально-трудові відносини. Навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2014. 440 с.
4. Генкин Б.М. Экономика и социология труда: Учебник для вузов. М: Издательская группа Норма-инфра. 2013. 384 с.
5. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник. 5-те вид., оновлене. Затверджено МОН. К., 2011. 390 с.
6. Качан Є.П. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч.-метод. Посібник. Тернопіль: ТДЕУ, 2016. 373 с.
7. Ковальов В.М., Рижиков В.С., Єськов О.Л. та ін. Економіка праці і соціально-трудові відносини. К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 255 с.
8. Колот А.М. Грішнова О.А., Герасименко О.О. та ін. Економіка праці і соціально-трудові відносини: Підручник. К : КНЕУ, 2009. 711 с.
9. Транченко Л.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Посібник. К.: «Ліра-К», 2008. 184 с.

Допоміжна

10. Армстронг М. Практика управления человеческими ресурсами. 8-е изд. СПб.: Питер, 2014. 832 с.
11. Багрова І.В. Нормування праці. Навч. пос. «ЗНАННЯ». 2013. 210 с.
12. Балабанова Л. Сардак О., Управління персоналом: Навчальний посібник ДонДУЕТ ім. М. Туган-Барановського. К.: Професіонал, 2006. 511 с.
13. Безтелесна Л.І. Юрчик Г.М. Державне регулювання зайнятості: підручник для студ. вищих навч. закл. Рівне: НУВГП, 2006. 210 с.
14. Брич В.Я., Шевченко І.Б. Регіональний ринок праці. Т.: Підручники і посібники, 2013. 204 с.
15. Васильченко В.С. Державне регулювання зайнятості: навч. посібник К.: КНЕУ, 2013. 252 с.
16. Волкова О.В. Ринок праці: навч. Посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 624 с.
17. Гриньова В.М. Самойленко В.В. Ринок праці: теоретико-методологічні засади та напрямки розвитку Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. 168 с.
18. Данюк В.М., Петюх В.М., Цимбалюк С.О. та ін. Менеджмент персоналу: Навчальний посібник. М-во освіти і науки України, КНЕУ. К.: КНЕУ, 2015. 398 с.
19. Данюк В.М., Райковська Г.О. Нормування праці. Збірник завдань і вправ: Навч. посіб. К.: КНЕУ- 2006. 268 с.
20. Крушельницька О., Мельничук Д. Управління персоналом: Навчальний посібник 2-е вид., перероб. й доп. К.: Кондор, 2012. 304 с.

21. Лібанова Е.М. Ринок праці: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. К.: Центр навчальної літератури, 2013. 223 с.
22. Лук'янченко Н.Д. Копитіна Т.І. Нормування праці: Підручник. 2012. 217 с.
23. Одегов Ю.Г. Руденко Г.Г., Лунева Н.К. Рынок труда, практическая макроэкономика труда: учебник М.: Альфа-Пресс, 2007. 900 с.
24. Петров М.И. Нормирование труда. Центр навчальної літератури. 2015. 306 с.
25. Петюх В.М. Ринок праці: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2009. 287 с.
26. Чепурко Г.І. Ринок праці в Україні: проблеми зайнятості в період становлення ринкової економіки. К.: Інститут соціології НАН України. 2014. 274 с.
27. Чернов В.І. Оленич Є.І. Нормування праці: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. «ЗНАННЯ». 2010. 148 с.
28. Чистов С.М. Никифоров А.Є., Куценко Т.Ф. та ін. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. Вид. 2-ге, доопрац. і допов. К.: КНЕУ, 2014. 440 с.